

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel, 16.5.2007
KOM(2007) 255 lõplik

KOMISJONI ARUANNE

2007. AASTA LÄHENEMISARUANNE KÜPROSE KOHTA

(koostatud asutamislepingu artikli 122 lõike 2 kohaselt Küprose taotlusel)

{SEK(2007) 623}

1. ARUANDE EESMÄRK

Asutamislepingu artikli 122 lõikes 2 on sätestatud, et vähemalt kord kahe aasta kohta või selle liikmesriigi taotlusel, kelle suhtes on kehtestatud erand, annavad komisjon ja EKP nõukogule aru liikmesriikide edusammudest nende kohustuste täitmisel, mis on seotud majandus- ja rahaliidu loomisega.

Käesolev aruanne on koostatud vastuseks Küprose taotlusele, mis esitati 13. veebruaril 2007. aastal. Vastastikuse lähenemise olukorra üksikasjalikum hinnang Küprose kohta on esitatud käesoleva aruande tehnilises lisas (SEK(2007) 623).

Komisjoni ja EKP koostatavate aruannete sisu on reguleeritud asutamislepingu artikli 121 lõikega 1. Nimetatud artikli kohaselt tuleb aruannetes vaadelda liikmesriigi õigusaktide, sealhulgas tema keskpanga põhikirja kooskõla asutamislepingu artiklite 108 ja 109 ning Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPSi) ja Euroopa Keskpanga (EKP) põhikirjaga (EKPSi põhikiri). Samuti tuleb aruannetes vaadelda, kas asjaomane liikmesriik on saavutanud püsiva vastastikuse lähenemise kõrge taseme, tuginedes vaatlusel sellele, kuidas asjaomane liikmesriik on täitnud lähenemiskriteeriume (hindade stabiilsus, valitsemissektori eelarveseisund, vahetuskursi stabiilsus, pikaajalised intressimäärad), ning võttes arvesse teisi, artikli 121 lõike 1 viimases lõigus nimetatud tegureid. Nelja nimetatud lähenemiskriteeriumi on üksikasjalikumalt käsitletud asutamislepingule lisatud protokollis (protokoll nr 21 lähenemiskriteeriumide kohta).

Käesolevas aruandes vaadeldakse ainult neid piirkondi, mis on Küprose Vabariigi valitsuse tegeliku kontrolli all, nagu on määratletud 2003. aasta ühinemisaktile lisatud protokollis nr 10 ja nagu on tehtud kõikide muude asjassepuutuvate menetluste puhul (nt ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus, Lissaboni tegevuskava, osalemine ERM II-s).

Selleks et uurida *liikmesriikide õigusaktide*, sh liikmesriikide keskpankade põhikirja kooskõla asutamislepingu artiklitega 108 ja 109 ning EKPSi põhikirjaga, tuleb hinnata nende vastavust rahastamiskeelule (asutamislepingu artikkel 101) ja eesõiguste keelule (asutamislepingu artikkel 102), EKPSi eesmärkide järgimist (artikli 105 lõige 1), keskpanga sõltumatust (asutamislepingu artikkel 108) ja liikmesriikide keskpankade lõimumist EKPSiga (mitmed EÜ asutamislepingu ja EKPSi põhikirja artiklid).

Hindade stabiilsuse kriteerium on asutamislepingu artikli 121 lõike 1 esimeses taandes määratletud järgmiselt: „hindade stabiilsuse kõrge taseme saavutamine [...] nähtub inflatsioonimäärast, mis on hindade stabiilsuse mõttes lähedane kolme kõige paremaid tulemusi saavutava liikmesriigi omale”.

Lähenemiskriteeriumide protokollis artiklis 1 on sätestatud, et „hindade stabiilsuse kriteerium tähendab, et liikmesriigil on püsiva stabiilsustasemega hinnanaõtjad ning keskmine inflatsioonimäär vaadelduna ühe aasta kestel enne kontrollimist ei ületa rohkem kui 1,5 protsendipunkti võrra kolme kõige paremaid tulemusi saavutava liikmesriigi määra. Inflatsiooni mõõdetakse võrreldaval alusel tarbijahinnaindeksi abil, võttes arvesse määratluste erinevust riigiti”. Jätkusuutlikkuse nõue tähendab, et rahuldav inflatsioonitase tuleb saavutada pigem tänu tootmissisendi kulude ja muude

hindu struktuurselt mõjutavate tegurite dünaamikale, mitte ajutiste tegurite mõjul. Sellepärast sisaldab vastastikuse lähenemise hindamine inflatsiooni alustegurite ja keskpika perspektiivi hindamist. Samuti hinnatakse, kas on tõenäoline, et riik saavutab järgnevat kuude jooksul kontrollväärtuse¹.

Inflatsiooni kontrollväärtuseks 2007. aasta märtsis arutati 3,0%², võttes aluseks Soome, Poola ja Rootsi kui kolme kõige paremaid tulemusi saavutanud liikmesriigi näitajad.

Asutamislepingu artikli 121 kolmandas taandes on **vahetuskursikriteeriumi** kirjeldatud kui „kinnipidamist Euroopa Rahasüsteemi vahetuskursimehhanismiga ettenähtud normaalsetest kõikumispiiridest vähemalt kahe aasta jooksul, devalveerimata oma vääringut ühegi teise liikmesriigi vääringu suhtes”.

Lähenemiskriteeriumide protokollis artikli 3 kohaselt tähendab Euroopa valuutasüsteemi vahetuskursimehhanismis osalemise kriteerium seda, et „liikmesriik on järginud Euroopa Rahasüsteemi vahetuskursimehhanismis ettenähtud normaalseid kõikumispiire ilma tõsiste pingeteta vähemalt kahe aasta jooksul enne kontrollimist. Eelkõige ei tohi liikmesriik olla sama aja jooksul omal algatusel devalveerinud oma vääringu kahepoolset keskkurssi ühegi teise liikmesriigi vääringu suhtes”.

Käesolevas aruandes on vastav kaheaastane periood vahetuskursi stabiilsuse hindamiseks ajavahemik 2005. aasta 27. aprillist kuni 2007. aasta 26. aprillini.

Valitsemissektori eelarveseisundiga seotud lähenemiskriteerium on määratletud asutamislepingu artikli 121 lõike 1 teises taandes riigi rahanduse stabiilsusena, mis „nähtub valitsemissektori niisuguse eelarveseisundi saavutamisest, kus puudub eelarvepuudujääk, mis artikli 104 lõike 6 kohaselt on ülemäärane”. Lisaks on lähenemiskriteeriumide protokollis artiklis 2 sätestatud, et kõnealune kriteerium tähendab, et „kontrollimise ajal ei kehti liikmesriigi suhtes asutamislepingu artikli 104 lõikes 6 nimetatud nõukogu otsus ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta”.

Asutamislepingu artikli 121 lõike 1 neljanda taandega on ette nähtud, et liikmesriik peab saavutama vastastikuse lähenemise ja Euroopa Rahasüsteemi vahetuskursimehhanismis osalemise püsikindluse, „mis peegeldub tema **pikaajaliste intressimäärade tasemes**”. Lähenemiskriteeriumide protokollis artiklis 4 on sätestatud ka, et intressimäärade lähenemise kriteerium tähendab seda, et „ühe aasta jooksul enne kontrollimist ei ületa keskmine nominaalne pikaajaline intressimäär liikmesriigis rohkem kui kahe protsendipunkti võrra kolme hindade stabiilsuse osas kõige paremaid tulemusi saavutanud liikmesriigi määra. Intressimäärasid mõõdetakse pikatähtjaliste riigi võlakirjade või nendega võrreldavate väärtpaperite alusel, võttes arvesse riiklike määratluste erinevust”.

Intressimäära kontrollväärtuseks 2007. aasta märtsis saadi 6,4%.

---

¹ Kontrollväärtuse prognoosimisel võetakse arvesse märkimisväärset ebakindlust, kuna prognoosi arvutamisel lähtutakse nende kolme riigi inflatsiooni prognoosist, kellele asjaomasel perioodil ennustatakse kõige madalamat inflatsiooni, suurendades sedasi võimaliku vea ülemmäära.

² Käesolevas aruandes on kasutatud 2007. aasta 26. aprillile eelnenud andmeid.

Asutamislepingu artikliga 121 on samuti ette nähtud teiste majandusliku lõimumise ja lähenemise seisukohalt oluliste tegurite uurimine. Nende lisategurite hulka kuuluvad finantsturu ja kaubaturu lõimumine, maksebilansside jooksevkontode ja ühiku tööjõukulude areng ning muud hinnaindeksid. Viimaseid käsitletakse hindade stabiilsuse hindamises.

Komisjoni 2006. aasta detsembri lähenemisaruaude hinnangu järgi täitis Küpros kolme vastastikuse lähenemise kriteeriumi (hindade stabiilsus, valitsemissektori eelarveseisund ja pikaajalised intressimäärad). Seoses keskpanga lõimumisega EKPSi euro kasutuselevõtu ajal leiti, et kuni Küprose Keskpanga käsitlevat 2002. ja 2003. aasta seadust muutva seaduseelnõu vastuvõtmiseni ei olnud Küprose õigusaktid, eelkõige Küprose Keskpanga seadus täielikult kooskõlas asutamislepingu artikliga 109 ja EKPSi põhikirjaga.

2. ÕIGUSAKTIDE KOOSKÕLA

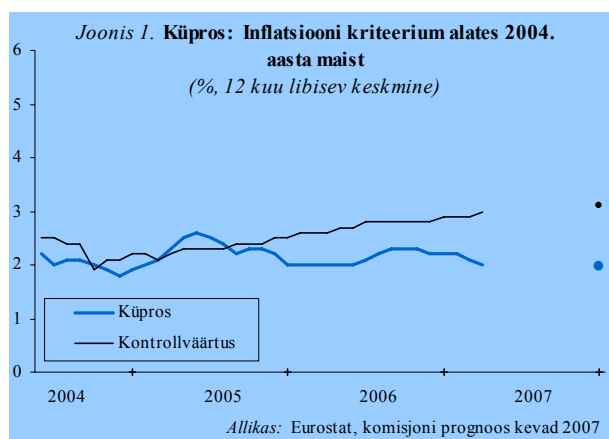
Kõiki lahendamata ebakõlasid käsitletakse seaduses, millega muudetakse Küprose Keskpanga 2002. ja 2003. aasta seadust ja mille Euroopa Parlament võttis vastu 15. märtsil 2007. Seadus jõustus selle vastuvõtmise päeval, kuigi mõned konkreetsed sätted jõustuvad kuupäeval, mil Küprosel võetakse euro kasutusele. Eelkõige on seadusega kehtetuks tunnistatud mitmed artiklid või neid muudetud, et võtta arvesse EÜ asutamislepinguga EKP-le, EKPSile ja ELi Nõukogule omistatud osatähtsust ja pädevust. See hõlmab eelkõige sätteid, milles käsitletakse selliseid valdkondi nagu rahapoliitika, EKPSi rahaline tegevus ja rahalised instrumendid, välisvaluutatehingute sooritamine ning pangatähtede ja müntide emiteerimine.

Küprose õigusaktid, eelkõige Küprose Keskpanga seadus on kooskõlas EÜ asutamislepingu ja EKPSi/EKP põhikirjaga.

3. HINDADE STABIILSUS

Kontrollväärtuse järgimine

12 kuu keskmine inflatsioon on Küprosel alates 2005. aasta augustist olnud allpool kontrollväärtust. 2007. aasta märtsile eelnenud 12 kuu keskmine inflatsioon oli Küprosel 2,0%, mis on allpool 3,0% kontrollväärtust, ja see jääb tõenäoliselt sellest madalamaks ka järgnevatel kuudel³.

³

Vastavalt 2007. aasta kevadel komisjoni koostatud prognoosile väheneb Küprose 12kuuline keskmine inflatsioon 2007. aasta detsembris 1,3%ni, samal ajal kui kontrollväärtus püsib prognooside kohaselt 2,8% tasemel.

Alustegurid ja jätkusuutlikkus

Kuigi mõnikord kõikuv, on Küprose inflatsioon olnud tavaliselt üsna madal, mis kajastab riigi väikese ja avatud majanduse tundlikkust välistele hinnašokkidele. THHI inflatsioon oli aastatel 1999–2006 keskmiselt 2,6%. Inflatsioon oli kõrgtasemel umbes 6% 2000. aasta kevadel ja uuesti 2003. aasta talvel, esimesel juhul suuresti kõrgemate energia- ja toiduainehindade tõttu ning teisel juhul eelkõige käibemaksumäärade ja aktsiisimaksude suurenemise tõttu seoses ELiga ühinemisega. Inflatsioon suurenes 2006. aasta esimesel poolel, ent vähenes seejärel 1,4%-ni 2007. aasta märtsis põhiliselt energia- ja toiduainehindade kõikumise tõttu.

THHI inflatsiooni, v.a energia ja töötlemata toiduained, on alates 2004. aastast ohjeldatud ja see on keskmiselt alla 1%. Mõõdukas baasinflatsioon viitab sellele, et inflatsioonisurve on olnud piiratud ka negatiivse SKT löhe ja ühiku tööjõukulude mõõduka suurenemise juures (alates 2004. aastast 1–2% aastas). Pingestunud tööturul viimastel aastatel esinenud palgasurve leevendamiseks suurendati võõrtöötajate osakaalu tööjõus ning kehtestati avalik-õiguslikule ja erasektorile eeskujuks olev palgasüsteem. Küprose naela efektiivne vahetuskurss oli aastatel 2005–2006 stabiilne, püsides seega neutraalsena impordihindade suhtes.

Eeldatavasti on inflatsioon lähikuudel madal eelkõige tänu naftahinna soodsale üldmõjule, riiete ja jalatsite madalamatele hindadele ning autoaktsiisi vähenemisele. Üldiselt sõltub inflatsioon keskpikas perspektiivis energia- ja muude impordihindade arengust ning võimaliku palga- ja nõudlussurve ohjeldamisest, arvestades et tingimused on väga tsüklilised ning intressimäärad ja kohustusliku reservi nõue ühtlustuvad. Inflatsiooni mõjutab tõenäoliselt märkimisväärselt (umbes 1 protsendipunkti ulatuses) toiduainete, ravimite ja restoranide käibemaksu suurendamine, mis tuleneb ELi nõuete täitmisest, kuna 2007. aasta lõpus aeguvad praegu kehtivad erandid. Kui eeldatavasti on see mõju ajutine, ei saa välistada mõningast mõju tulevikus eriti juhul, kui elukallidusindeksile lisandub suurenenud käibemaks.

Küpros täidab hindade stabiilsuse kriteeriumi.

4. VALITSEMISSEKTORI EELARVESEISUND

Küprose suhtes ei kohaldata praegu nõukogu otsust ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta, kuna nõukogu 5. juuli 2004. aasta otsus Küprose ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta⁴ tühistati nõukogu 11. juuli 2006. aasta otsusega⁵.

Valitsemissektori eelarve puudujääk oli kõige suurem (6,3% SKTst) 2003. aastal, aga see vähenes järgmiste aastate jooksul pärast märkimisväärset eelarve kohandamist 2004. ja 2005. aastal oluliselt – 1,5%-le SKTst 2006. aastal. 2007. aasta kevadel komisjoni talituste koostatud prognoosis ennustatakse, et 2007. aastal püsib puudujääk peaaegu samal tasemel (1,4% SKTst).

⁴ 2005/184/EÜ, ELT L 62, 9.3.2005, lk 19.

⁵ 2006/627/EÜ, ELT L 256, 20.9.2006, lk 13–14.

Nõukogu jõudis 2006. aasta detsembri otsuses Küprose ajakohastatud lähenemisprogrammi kohta järeltulele, et pärast 2005. aasta ülemäärase eelarvepuudujäägi parandamist teeb Küpros jõudsaid edusamme keskpika perioodi eesmärgi saavutamiseks ja et programmis esitatud eelarvestrateegia tundub piisav keskpika perioodi eesmärgi saavutamise tagamiseks 2008. aastaks. Samal ajal kutsus nõukogu Küprost üles kontrollima riiklikke pensionikuluseid ja rakendama täiendavaid pensioni- ja tervishoiureforme, et parandada riigi rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust ja rakendada programmi kohast eelarve stabiliseerimise kava.

2006. aastale eelnenud seitsme aasta jooksul kasvasid keskmiselt nii kogutulud kui ka -kulud. Kogutulud suurenesid peamiselt tänu mitmetele erinevatele struktuurilistele ja ühekordsetele meetmetele. Struktuurilised meetmed hõlmasid käibemaksumäärade kohandamist ühenduse

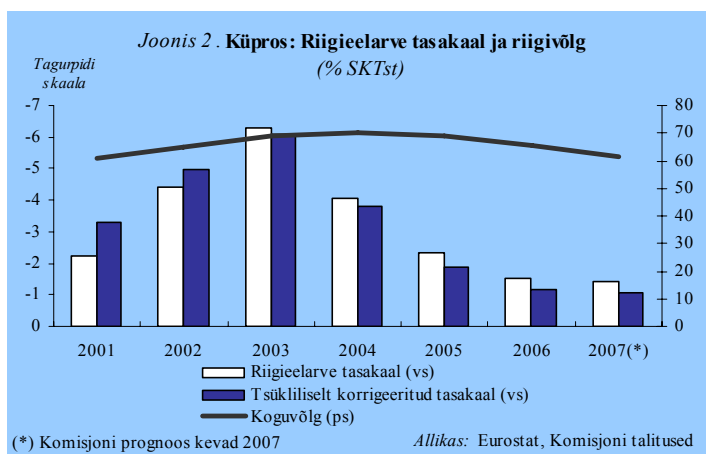
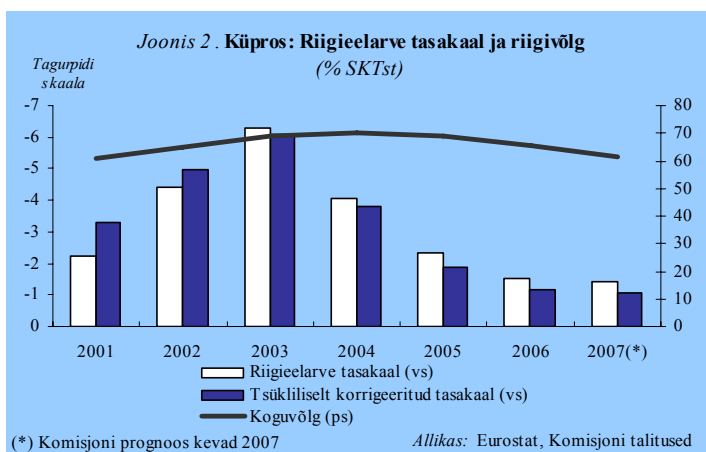
õigustiku alusel 2004. aasta mais ja maksudest kõrvalehoidmist vähendavaid meetmeid ning ühekordsed meetmed hõlmasid erakorralisi dividende poolvalitsusorganisatsioonide varasemalt kasumilt ja maksuamnestiat. Jooksvad esmased kulud suurenesid peamiselt palkade ja sotsiaalsiirete suurenemise tõttu. Alates 2005. aastast on kulutuste kasvu piiratud jooksvatele esmastele kuludele ja kapitalikulule seatud nominaalse kasvumäära piirangu kehtestamisega.

Valitsemissektori võlg suurenes aastatel 2000–2004, ent on alates 2005. aastast vähenenud. 2006. aastal vähenes see 65,3%-le SKTst ja vastavalt 2007. aasta kevadel komisjoni talituste koostatud prognoosile väheneb see 2007. aastal veelgi ligikaudu 61,5%-le SKTst.

Küpros täidab valitsemissektori eelarveseisundi kriteeriumi.

5. VAHETUSKURSI STABIILSUS

Küprose nael on osalenud vahetuskursimehhanismis alates 2. maist 2005, st käesoleva aruande vastuvõtmise ajaks 24 kuud. Enne vahetuskursimehhanismiga liitumist oli Küprose Keskpank sidunud Küprose naela euroga ja vahetuskursis kõikus suhteliselt vähe. Vahetuskursimehhanismis

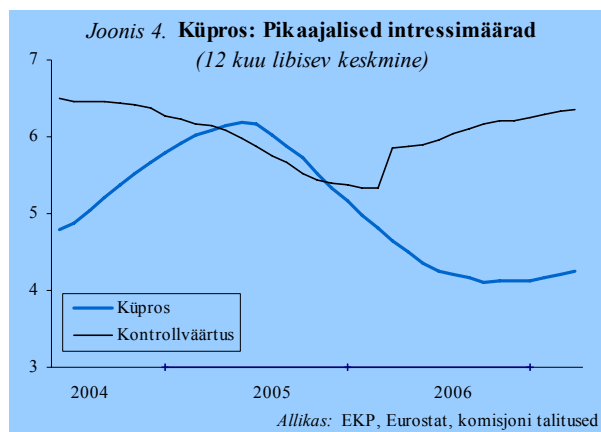

osalemisele eelnenud hindamisperioodil (27. aprillist kuni 1. maini 2005) oli naela kurss lähedal tulevasele keskkursile. Alates vahetuskursimehhanismiga liitumisest on nael pidevalt püsinud ülemises kõikumisvahemikus keskkursi lähedal ega ole kogenud tugevat survet. Lisanäitajad, näiteks lühiajaliste intressimäärade ja välisvaluutareservide areng, ei näi valuutakursile survet avaldavat.

Küpros täidab vahetuskursi kriteeriumi.

6. PIKAAJALISED INTRESSIMÄÄRAD

2007. aasta märtsile eelnenud aasta jooksul oli Küprose keskmine pikaajaline intressimäär 4,2%, mis jääb alla 6,4% suuruse kontrollväärtuse. Keskmised pikaajalised intressimäärad on Küprosel olnud kontrollväärtusest madalamad alates 2005. aasta novembrist. Pikaajalised intressimäärad on Küprosel viimase paari aasta jooksul oluliselt vähenenud, samuti on vähenenud erinevused võrreldes

euroalaga. Madala tootlusega väärtpaperite intressivahe võrrelduna euroalaga annab turgude arvates tunnistust sellest, et riigi hajutatav laenurisk on piiratud.

Küpros täidab pikaajaliste intressimäärade lähenemiskriteeriumi.

7. LISATEGURID

Uuriti ka lisategureid, sh kauba- ja finantsturgude lõimumist ning maksebilansi arenguid. Küprose majandus on ELiga väga lõimunud. Eelkõige suurenevad kaubavahetus ja välismaised otseinvesteeringud ning Küprose finantssüsteem on oluliselt seotud ELi ja teiste riikide süsteemidega, sest Küprosel tegutsevad välismaiste pankade harukontorid ja tütarettevõtted. Küprose jooksevkonto puudujääk on viimastel aastatel suurenenud, s.t 3,2%-lt SKTst 2003. aastal 5,9%-ni SKTst 2006. aastal. Jooksev- ja kapitalikonto puudujääk kokku suurenes kõnealusel ajavahemikul 1,9%-lt 5,9%-ni SKTst. Jooksevkonto puudujääk näitab suuri erinevusi kaupade ja teenuste netokaubavahetuses. Tavaliselt ei ole teenustekaubanduse ulatuslik ülejääk suutnud täielikult tasakaalustada väga suurt kaubavahetuse puudujääki ja tulukonto negatiivset saldot. Rahastamise seisukohast moodustab välismaiste otseste netoinvesteeringute juurdevool märkimisväärse osa jooksevkonto saldost.

* * *

Vastastikuse lähenemise kriteeriumide täitmist hinnates leiab komisjon, et Küpros on saavutanud püsiva vastastikuse lähenemise kõrge taseme.